

David Renkema over vijf jaar voorzitterschap AK

‘Van betekenis blijven als kerk’

Vanuit zijn studeerkamer heeft David Renkema een prachtig uitzicht over Den Haag, met hoge overheidsgebouwen en kerktorens als markante blikvangers. Het is precies de ‘helikopterview’ die Renkema nodig heeft als voorzitter van de Algemene Kerkenraad (AK) van de Protestantse Kerk Den Haag.

Kerk en stad, het zijn de twee polen die voor een belangrijk deel het werk van de AK bepalen. David Renkema: ‘De kerk krimpt, maar maatschappelijk gezien spelen we nog altijd een rol. Onlangs nog werd ik gevraagd om in te spreken tijdens een hoorzitting over de afnemende vaccinatiegraad in onze stad. Geen vrolijk onderwerp, maar het is positief dat het kerkelijke geluid nog op waarde wordt geschat.’

Verschillende functies

In de veertig jaar dat hij in Den Haag woont, heeft David Renkema tal van kerkelijke functies vervuld, in zijn eigen wijk (Petrakerk en Johanneskapel, nu samen de Bosbeskapel) en ook al in een eerdere periode in de AK. Hij kent de kerkelijke kaart van de hofstad dan ook als geen ander. Vijf jaar heeft hij er nu op zitten als voorzitter van de AK en wat hem betreft komt het einde van zijn ambtstermijn in zicht: ‘Volgend jaar hoop ik 70 te worden en dan moet er toch echt een jonger persoon aan de bak. Het is niet goed als de kerk alleen op pensionado’s drijft.’ Nu zegt leeftijd ook niet alles, want wie de werkzaamheden van Renkema overziet, verbaast zich over zijn werklust. Naast de AK leidt hij momenteel ook de Haagse Gemeenschap van Kerken en op tijdelijke basis de diaconale stichting Stek. En hij is voorzitter van de stichting DeZinnen. En dan zet hij zich naast zijn kerkelijke activiteiten ook nog op bestuurlijk vlak in voor zorg aan mensen met een beperking. Hij en Nicolet Verdam kregen in hun huwelijk twee zonen met ernstige lichamelijke en geestelijke beperkingen, Jonatan en Mattias. Beiden zijn op achtjarige leeftijd overleden. ‘De steun die wij tijdens hun leven en erna ontvingen uit kerkelijke kring, heeft ons altijd enorm geïnspireerd. Ik zal niet zeggen dat mijn inzet voor de kerk inlossing is van een ereschuld, maar ons geloof en onze kerkelijke betrokkenheid zijn er wel door versterkt.’

‘Het voorzitterschap heeft ook een eenzame kant’, zegt David. ‘Je krijgt dikwijls informatie die je niet met anderen kunt delen of je komt in situaties waar discretie geboden is. Dan is het wel fijn om mensen te hebben met wie je in alle vertrouwen even kunt sparren. Martin van Wijngaarden, de predikant van de Abdijkerk, was zo iemand. Zijn overlijden eind vorig jaar was een enorme schok. Ik heb ontzettend fijn met hem samengewerkt, en bij hem kon ik ook op het persoonlijke vlak altijd terecht.’

Oikos

Ruim veertig jaar was David werkzaam in kerkelijke en religieus geïnspireerde organisaties, het langst bij Oikos, een oecumenische instelling die zich bezighield met ontwikkelingssamenwerking en christelijke inzet voor een rechtvaardige wereldeconomie. Hij was directeur toen de stichting in 2019 werd opgeheven. Vanwege zijn achtergrond als landbouweconoom, afgestudeerd in Wageningen, hield hij zich onder andere bezig met het voedselvraagstuk en sociaal onrecht op wereldschaal, maar ook vredeswerk had altijd zijn bijzondere aandacht. Ooit begon zijn maatschappelijke inzet bij een IKV-kern [IKV = Interkerkelijk Vredesberaad, red.].

Ontkerkelijking en vergrijzing maken het leiden van de AK tot een moeilijke, maar ook boeiende onderneming, zegt David met overtuiging. ‘Een volkskerk zijn we allang niet meer. De krimp stelt ons voor de uitdaging om gezond te blijven, maar vooral ook van betekenis binnen en buiten de eigen kring. De Protestantse Kerk Den Haag is een bont palet van geografische

wijkgemeenten en gemeenschappen die elkaar vinden op inhoud of overtuiging. Met onze pioniersplekken verkennen we nieuwe vormen van kerk-zijn. De AK stelt daar ruimte en geld voor ter beschikking.'

Voorbeelden daarvan zijn LUX, ontstaan vanuit de Bethlehemkerk, maar nu een stadsbrede groep jongeren die in de Noorderkerk hun eigentijdse vieringen houden. Met daarnaast LUX Academy voor lezingen en workshops rond actuele thema's. Elders in Den Haag wordt aan nieuwe vormen gewerkt met 'Geloven in Moerwijk', 'LichtDelen' in Loosduinen, 'Hoopvol Transvaal', 'Zinzoekers' en 'Kerk in Laak'.

Vernieuwing

Soms geven de steun aan die nieuwe initiatieven spanning in de AK, want in de wijken is men geneigd het eigen voortbestaan op nummer één te zetten. David: 'Gelukkig zijn daar duidelijke afspraken over. Het Fonds voor Ontwikkeling en Vernieuwing stelt ons in staat om elk jaar geld te investeren in beloftevolle initiatieven. Daarnaast is er de afspraak om de formatie aan predikantsplaatsen voorlopig op 8 fte te houden. We werken met wat we noemen een "houdbaar tekort" van jaarlijks vijf ton, maar daarmee vermindert natuurlijk wel het vermogen op lange termijn.'

Omdat er in Den Haag nu eenmaal grote verschillen zijn in welvaart en opleidingsniveau, hamert David Renkema geregeld op de noodzaak van onderlinge solidariteit. 'De afspraak is dat de wijkreserves ook meetellen in het totaalplaatje, maar in de praktijk hebben sommige wijken een deel van hun geld apart weten te zetten. Dat geeft geregeld discussie. In de toekomst zullen daar betere afspraken over gemaakt moeten worden.'

Overigens gaat het bij de AK beslist niet alleen om geld. 'We kijken ook altijd naar de veerkracht van de wijken. Is er voldoende kader? Worden er nieuwe initiatieven genomen? Hoe is de verhouding met de buurt? Je moet altijd het totaalplaatje hebben wanneer er beslissingen worden genomen over de koers.'

Oecumenische samenwerking met andere kerken en dialoog met andere godsdiensten hebben bij David Renkema hoge prioriteit. In zijn werk was hij altijd al bezig met de publieke rol van geloof en geloofsgemeenschappen, en die lijn zet hij voort in al zijn vrijwilligersfuncties. 'De Tsjechische priester-filosoof Tomáš Halík pleit voor orthopraxie: wat doe je vanuit je geloof voor medemensen.'

In het veelkleurige mozaïek dat de Protestantse Kerk Den Haag vormt, komen wat dat betreft alle vormen van kerk-zijn aan bod, en daarvan kan AK-voorzitter David Renkema alleen maar genieten, hoe onzeker het soms ook is hoe de kerk op langere termijn standhoudt.

Hans Willems

Samen op weg naar Pinksteren

In de winkels en in reclames merk ik nauwelijks iets van Pinksteren: geen rode themakleur of een duif op een gebakje. De betekenis van Pinksteren is nog maar bij een derde van de volwassen Nederlanders bekend. Pasen is veel zichtbaarder. In winkels zijn vanaf januari paaseieren te koop. Al heten deze eieren steeds vaker chocolade eieren en heet de tompouce met geel glazuur geen paastompouce, maar lentetompouce.

Dat christenen met Pasen de opstanding van Jezus Christus vieren, is nog maar bij een minderheid van de volwassenen bekend. Niet onlogisch, nu minder dan de helft van de Nederlanders zich gelovig noemt. Binnen de groep gelovigen voelt ongeveer twintig procent zich rooms-katholiek, veertien procent protestant en vijf procent moslim.

Met Kerst zijn de reclames voor cadeaus, eten en drinken overvloedig. Kerst geldt als de tijd voor samenzijn en gezelligheid, inclusief feestverlichting in de straten. Ruim van tevoren begint het overleg in familiekring over waar, hoe en met wie Kerst te vieren. Dat is vaak mooi, maar soms ook moeilijk, als je je alleen voelt. Als alcohol geen 'gezellig glaasje' is, maar veel kapot heeft gemaakt. Als je geen geld hebt voor wat extra's met Kerst. Gelukkig is Kerst ook de toptijd om iets voor een ander te doen.

Op weg naar Pinksteren is dat allemaal heel anders.

Liturgische kleuren

De zondagen tussen Pasen en Pinksteren helpen ons niet op weg naar Pinksteren, maar heten naar het aantal zondagen na Pasen. Deze zondagen hebben een Latijnse naam, zoals 'Cantate' (Zingt) of 'Rogate' (Bidt). De zondag na Pinksteren heet 'Trinitatis' (Drie-eenheid).

De liturgische kalender kent een voorbereidingstijd voor Kerstmis (advent) en een voorbereidingstijd voor Pasen (veertigdagentijd, lijdenstijd, vastentijd) met paars als liturgische kleur. Kerstmis en Pasen hebben de liturgische kleur wit. Halverwege de voorbereidingstijd is de liturgische kleur roze, het midden tussen paars en wit. De dagen na Kerstmis en de weken na Pasen, is het kersttijd en paastijd met de kleur wit; de kleur van het feest.

Met Pinksteren is de liturgische kleur rood. Dat is de kleur van de Heilige Geest, met als symbool de duif. Rood verwijst ook naar het vuur, dat Jezus' leerlingen kregen, waardoor het Goede Nieuws in alle talen hoorbaar werd. Rood is ook de liturgische kleur bij het bevestigen en afscheid nemen van ambtsdragers. Bij Pinksteren is er geen voorbereidingstijd en is er geen dagen of weken durend feest na afloop.

Pinksteren is de laatste dag van de paascyclus en het laatste feest van het liturgische jaar. Daarna begint de 'groene tijd', naar de dan geldende liturgische kleur, tot het weer advent is.

Pinksteren

Pinksteren is het feest van de uitstorting van de Heilige Geest: het begin van het christendom, de verjaardag van de kerk. We vieren Pinksteren zeven weken of vijftig dagen na Pasen en tien dagen na Hemelvaartsdag. De naam Pinksteren is afgeleid van het getal vijftig.

Ook het Jodendom kent een feestdag zeven weken na Pesach, het feest van de bevrijding uit de slavernij van Egypte. Dit is geen zelfstandig feest, maar de herdenking van de vijftigste dag na Pesach. Deze vijftigste dag heet Sjavoet of Wekenfeest. Het herinnert aan het geschenk van de Thora, de eerste vijf Bijbelboeken. Veel joden vieren dit feest door het bestuderen van de Thora, ook 's nachts. Oorspronkelijk is het joodse Pinksterfeest een oogstfeest. Pesach is de oogsttijd van tarwe en Sjavoet van gerst. In de synagoge wordt op deze dag het Bijbelboek Ruth gelezen, omdat Naomi en Ruth in het begin van de gerstoogst aankomen in Bethlehem. Pinksteren kan in het christendom als oogstfeest worden gezien, namelijk oogsten van wat Jezus gezaaid heeft.

Ds. Bram Verduijn schreef voor Pinksteren het gebed 'Geef ons uw Geest':

Heer God,

*Met Pinksteren vieren we dat uw Geest in ons hart wil wonen,
ons wil vormen, ons heel wil maken.
De wereld heeft uw begeestering nodig,
U weet dat.*

*Nog altijd zijn velen van ons, God,
prooi van angst, zorgen, onzekerheid, woede en zelfs haat.
We zien dat, verder weg, in vieze oorlogen,
dichterbij in onze eigen samenleving,
en we herkennen het in ons eigen hart.*

*Geef ons door uw Geest,
met Pinksteren,
ten minste te geloven,
dat de wereld zal veranderen.
Zoals ook de harten van alle mensen,
en wij door uw Geest,
toch eens allen één zullen zijn.*

*De wereld heeft uw begeestering nodig,
U weet dat.*

Amen

Samen op weg naar Pinksteren

Hoe ga ik ervoor zorgen, dat Gods Geest in mijn hart komt wonen? Hoe raak ik doordrongen, dat Gods Geest mij heel wil maken? Hoe voorkom ik, dat ik lijd onder angst, zorgen, onzekerheid, woede en zelfs haat. Hoe behoud ik het geloof, dat de wereld zal veranderen? Hoe vertrouw ik erop, dat de harten van alle mensen eens een zullen zijn?

Wat voor de een werkt, helpt een ander niet. Wat in de ene levensfase werkt, helpt in een andere levensfase niet. Maar tijd en ruimte nemen om deze vragen te overdenken en bij God en mensen neer te leggen helpt!

God, de Vader, houdt van alles wat Hij heeft geschapen. Gods Zoon heeft ons voorgeleefd, wat Zijn Vader ons wil leren. Gods Geest helpt ons om Gods Woord te lezen en begrijpen. Gods Geest inspireert ons hoofd, hart en handen om het goede te doen.

God leidt ons van Pasen naar Pinksteren, naar Kerst en naar Pasen. Elk jaar weer opnieuw, ongeacht wat er in de wereld of in ons persoonlijk leven gebeurt.

Laten we met God en met het licht van de paaskaars samen op weg gaan naar Pinksteren!

ds. Marjan Zebregs

Koffietijd

Een aantal gemeenteleden van de Abdijkerk komt periodiek bij elkaar om onder het genot van een kopje koffie met elkaar te praten over van alles en nog wat. De koffiëkring Kijkduin komt vier keer per jaar bij elkaar. De bijeenkomsten vinden plaats in restaurant Marmaris aan het Teunisbloemplein. Onder het genot van een kop koffie wordt iedereen bijgepraat.

Zo'n tien jaar geleden werd er in restaurant Meer en Bosch een ontmoeting met gemeenteleden georganiseerd door ds. Wietske Verkuyl. Het motto was: de kerk komt naar je toe. De bedoeling was een podium te geven om ervaringen uit te wisselen en te praten over het wel en wee van een ieder. Dat is anno 2025 ook nog het geval.

Veel te vertellen

Het is weer koffietijd op 4 maart. Ik ben erbij om met de aanwezigen kennis te maken en een en ander voor Samenklank op papier te zetten. De dames hebben veel te vertellen. Iedereen heeft wel haar verhaal: een vakantie in Duitsland en een ongelukkige val met een revalidatietraject, een bezoek van kinderen en kleinkinderen en nog veel meer.

Genoeg gespreksstof

Er zijn geen mannen aanwezig, maar dat is toeval. Wel is dit keer ds. Jan Tom Schneider te gast. Hij maakt gelijk een paar afspraken voor een gesprek. Pastoraat aan de koffietafel. Hij voelt zich wel thuis in dit vrouwengezelschap. Els de Graaf is min of meer de gespreksleidster. Zij probeert ook nog een onderling gesprek op gang te brengen, maar dat is met zo'n groep dames niet gemakkelijk. Het gaat vandaag over de viering van het tienjarig jubileum en de datum. Dat is wel een dingetje want men heeft het druk ook al vordert de leeftijd: de tijd gaat snel. Toch wordt de draad weer opgepakt. De vraag wordt gesteld: waar ben je geboren en wat heb je met je geboorteplaats? Dan komen de verhalen los. Ook de vraag 'wat heb je gedaan in je leven' maakt de tongen los. Genoeg gespreksstof en tijd voor een tweede kop koffie. De twee mannen (Jan Tom en ik) laten de dames vertellen en zien alles gebeuren. Met een glimlach worden de diverse onderwerpen besproken. De dames weten van wanten.

De kerk komt naar je toe

De kerk komt naar je toe zou – denk ik – weer een goed motto zijn voor deze periode in de kerk. Mensen ervaren een afstand tot de kerk. De kerk is echter van en voor hen. Juist dit soort gesprekken zijn een middel om deze afstand te verkleinen. Als kerken in Zuidwest is het zaak om het beeld van de kerk als herberg handen en voeten te geven. In restaurant Marmaris lukt dit prima. Over drie maanden komt de groep weer bij elkaar. Dan zal ongetwijfeld verder worden gepraat over het vieren van een jubileum in of in de buurt van Den Haag. Het zal dan wel meer dan een kopje koffie drinken worden.

Christiaan Scheen